

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ З АКТУАЛЬНОЇ ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ПРОБЛЕМИ*

В. ШАПОВАЛ

член-кореспондент НАН України

У новій колективній праці науковців Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України* запропоновано підходи щодо аналізу принципу верховенства права, зміст якого набуває дедалі більшого значення для демократичної трансформації правової системи України та для забезпечення наукового супроводження політичної та державно-правової реформ.

Актуальність рецензованої праці зумовлена потребами конституційно-правового та адміністративно-правового гарантування прав і свобод у взаємовідносинах громадян з органами публічної влади, першочергового — з органами виконавчої влади, котрі потребують реформування з урахуванням сучасного європейського досвіду. Аналізовані у праці погляди вітчизняних та зарубіжних дослідників засвідчують своєрідні моделі реалізації принципу верховенства права в ключових сферах діяльності держави та за змістом інститутів адміністративного права. На особливу згадку заслуговують її глави, де розкриваються загальнометодологічні засади співвідношення принципу верховенства права та цілей адміністративного судочинства.

У першому розділі «Принцип верховенства права і сучасна держава: багатоаспектність вимірів» акцентовано на теоретичних аспектах поняття верховенства права. Зокрема, справедливо наголошується на тому, що забезпечення верховенства права має стати вирішальним фактом діяльності держави, і її органів та посадових осіб. Правовий «стандарт» взаємовідносин органів виконавчої влади і людини повинен впливати зі сприйняття індивіда як такого суб'єкта, перед яким виконавча влада відповідальна за свою діяльність. У змісті правового статусу людини перевага має надаватися визначенню не тільки її обов'язків перед державою, а, насамперед, її прав, за забезпечення і захист яких держава несе відповідальність (глава 3). Треба погодитися з тезою про те, що утвердження пріоритету прав людини має поширюватися на усі галузі національного законодавства, що потребує комплексного запровадження вимог принципу верховенства права.

Автори праці слушно наголошують на тому, що формування ефективного механізму реалізації принципу верховенства права передбачає існування авторитетного і справедливого правосуддя, яке б здійснювалось високопро-

---

* *Принцип верховенства права у діяльності держави та адміністративному праві*; відп. ред. В. Б. Авер'янов. — К.: Конус-Ю, 2008. — 314 с.

фесійним і неупередженим судом. Особливо актуальним є проведений аналіз функціонування адміністративної юстиції. Чимало цікавих висновків міститься у главах, присвячених проблемам конституційного судочинства, а також узагальненню практики застосування принципу верховенства права Європейським судом з прав людини.

У другому розділі «Принцип верховенства права в українському адміністративному законодавстві та правозастосуванні» представлені прогресивні підходи щодо оцінки змісту принципу верховенства права для оновлення вітчизняної адміністративно-правової доктрини, реформування системи принципів адміністративного права, перегляду з урахуванням цього норм законодавства. Основну увагу приділено обґрунтуванню висновків і пропозицій у частині удосконалення адміністративних процедур, доступу громадян до публічної інформації, підвищення якості адміністративних актів, посилення боротьби з корупцією у державному апараті, підвищення ефективності застосування адміністративних стягнень, функціонування інститутів адміністративного судочинства.

Висока оцінка науково-теоритичного і прикладного рівнів рецензованої роботи не виключає потреби удосконалення окремих позицій. Варто звернути увагу на визначення пропонуваніх у праці термінологічних новацій, а саме: «публічна адміністра-

ція», «адміністративний орган», «акт адміністрації», «публічна інформація», «адміністративні послуги» та ін. У різному контексті складовим цих словосполучень відповідні автори надають неоднакове значення (зокрема «публічний», «адміністративний»). У зв'язку з цим можуть виникати непорозуміння не лише у практиці правозастосування, а й у теоретичній площині.

Сприймаючи позитивно здійснений у праці аналіз впливу принципу верховенства права на інститути адміністративного судочинства, зазначимо, що очікувалася більш чітка позиція авторів книги щодо аргументації положення про правову природу відповідальності, заходами якої можна вважати постанови адміністративних судів, що задовольняють позови приватних осіб до суб'єктів владних повноважень. Якщо це не вид юридичної відповідальності, то чи можна вважати оспорюванні в суді рішення, дії (бездіяльність) владних суб'єктів адміністративними правопорушеннями? Як відомо, у вітчизняній юридичній науці та практиці з цього приводу немає єдності думок.

Отже, рецензована праця сприймається як науково значуще міждисциплінарне дослідження, яке виконано на належному теоретико-методологічному і фаховому рівні, містить новаційні висновки і пропозиції та буде з інтересом сприйняте юридичним загалом.